

СЕМАНТИЧНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНТРОПОНІМІВ У СКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)

Щербаченко К.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Дегтярьова Л. І.

Антропоніми, або власні особові назви, становлять своєрідну, але дуже важливу частину словникового складу мови. Вони містять важливу теоретико-лінгвістичну, історичну, етнографічну та іншу наукову та побутову інформацію. На думку Анжнюка Б. М.: «Антропоніми – це фонові знання, специфічні види національно-культурних текстів, що зберігають у своїй семантичній пам'яті культурно-історичні сюжети, вписані в сучасну суспільну свідомість» [1, 42].

Антропоніми, які входять до складу фразеологізмів, носять етнокультурну інформацію. Вони мають певне конотативне забарвлення, набувають додаткових семантичних відтінків слова і надають вислову експресивного забарвлення. Власні назви можуть виконувати численні функції, серед яких основними виступають такі функції: комунікативна (*Kate, Betsy*); номінативна (*Monika, Richard*); ідентифікаційна (*Bryan* – вказує на англійське походження, *Heinrich* – вказує на німецьке походження); експресивна (*Hansi; Johnny*).

За структурно-граматичними характеристиками англійські та німецькі фразеологізми з антропонімічним компонентом розподіляються на такі групи: фразеологізми з будовою підрядних та сурядних словосполучень (*нім. seit Adams Zeiten; англ. as poor as Job*) і фразеологізми, організовані за типом простих і складних речень (*нім. Das kannst du Frau Blaschke erzählen!; англ. All work and no play makes Jack a dull boy*). Власні імена відіграють провідну роль у формуванні експресивного та емоційно-оцінного забарвлення, а також семантичної характеристики фразеологізму.

Фразеологізми з антропонімами своїм походженням завдячують наступним джерелам: історії, традиціям, культурній спадщині та побуту країн, а також літературним джерелам, Біблії і міфології. До складу фразеологічних одиниць з антропонімічним компонентом входять імена двох типів – ті, що співвідносять з конкретною історичною особою і ті, що співвіднесені з багатьма особами. Антропоніми, що містять у своїй структурі імена-факти викликають в уяві людей певні асоціації культурного, соціального і побутового характеру. Наприклад: *англ. Teddy boy* – «стиляга» (від імені

англійського короля Едуарда VII, який був відомий через свою своєрідну манеру одягатися; *нім. Tante Emma* – володарка маленького магазину, яка одночасно виконувала обов'язки продавщиці. В Німеччині ім'я *Emma* уособлювало бюргерську добропорядність.

Антропоніми, що співвіднесені з багатьма особами у складі фразеологізму набувають нейтрального значення «людина», «чоловік»: *нім. Otto Normalverbraucher* – «звичайна людина»; *англ. every Tom, Dick and Harry* – «кожен, всякий». Також вони вживаються для характеристики людини за її національністю, віковими особливостями й морально-етичними якостями (позитивні: мужність, фізична сила, сміливість, або ж негативні: ледарство, жорстокість, самовдоволення, зрадництво). Наприклад, *нім. droller Otto* – «смілива людина»; *англ. a plain Jane* – «довірлива жінка». Буває, що фразеологізми з антропонімом не вказують на поняття «людина», а називають реалії матеріального життя народу: *нім. Tin Lizzie* – дешевий автомобіль; *англ. Aunt Sally* – дитяча гра.

Структурним компонентом фразеологічних одиниць найчастіше виступають поширені чоловічі імена (*нім. Hans, Michel, Heinrich, Otto, August*; *англ. Tom, Jack, Harry, John, Dick*) та жіночі (*нім. Minna, Trine, Liese, Lotte, Frieda*; *англ. Jill, Joan, Jane*). Ці особові імена набувають різноманітних конотацій, що, як правило, характеризують людину за різними ознаками.

В основі багатьох образів, створюваних народною уявою, лежать спостереження над навколишнім середовищем, природою, поведінкою людей і тварин, відображення трудових процесів, побутових ситуацій; передусім того, що підлягає рецепторному сприйняттю і створює національно-культурну картину світу [2, 223]. Закріплення асоціативних ознак в значенні мовної одиниці, тобто виникнення конотацій – процес культурно-національний, він не підлягає логіці здорового глузду. Антропоніми у складі фразеологізмів підвищують різноманітність їх емоційної, стилістичної направленості і надають специфічне національно-культурне забарвлення.

1. Ажнюк Б. М. Англійська фразеологія у культурно-етнічному висвітленні / Ажнюк Б. М. – К. : Наук. думка, 1999. – 136 с.
2. Петрова Н. Д. Семантичні механізми в процесі фразотворення // Мова європейського культурного ареалу: розвиток і взаємодія. – К., 1995. – 232 с.

Щербаченко, К. Семантично-функціональні особливості антропонімів у складі фразеологізмів (на матеріалі англійської та німецької мов) [Текст] / К. Щербаченко ; наук. кер. Л.І. Дегтярьова // Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 12-13 березня 2015 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. - Суми : СумДУ, 2015. - С. 63-65.